POKROVITELJ 47. VARAŽDINSKIH BAROKNIH VEČERI

Kolinda Grabar-Kitarović
Predsjednica Republike Hrvatske / President of the Republic of Croatia

FINANCIJSKU POTPORU OSIGURAVAJU

Republika Hrvatska Ministarstvo kulture / Republic of Croatia Ministry of Culture · Varaždin · Varaždinska županija · Europe for Festivals Festivals for Europe EFFE Label 2017-2018

Zlatni sponzori:

Vindija · AutoCentarKos Renault · europlakat

Srebrni sponzori:

Croatia osiguranje · INA · Varteks & više · otpbanka

Ostali sponzori

Mobilisis · Lumini shopping centar · tp · Termoplin d.d. Varaždin regionalni distributer · Hidroing · Mama · PZC Varaždin · "Hidroprojekt - ing" projektiranje d.o.o. · Derma · Crtorad · Žiger · Varaždin Čistoća d.o.o. Varaždin, O. Price 13, oib: 02371889218 · Parkovi · Colas Hrvatska · MIV · PBZ Card član PBZ Grupe · American Express · Inpirio International · Jana voda s porukom · Safco · Presscut · HPB Hrvatska poštanska banka · MediaNet

Brandovi

Franck · enjingi · Ekos Cakes · Croata

Medijski pokrovitelji

Večernji list · e-Varaždinska · Varazdinski.hr · Varaždinske vijesti · VTV Televizija · Regionalni · tportal.hr

Ustanove, institucije i agencije partneri festivala

GMV Gradski muzej Varaždin · Galerija centar Varaždin · hnk u Varaždinu · Gradska tržnica Varaždin · Heferer · MU · mh · Maloberti artist & music management · Muzej anđela · POU Pučko otvoreno učilište Varaždin · Aulos Varaždin · Varaždinska biskupija

Magyarország Nagykövetség Veleposlanstvo Mađarske · Institut Balassi Mađarski Institut u Zagrebu · Ministry of Foreign Affairs and Trade of Hungary

47. VARAŽDINSKE BAROKNE VEČERI

VBV

INPIRIO® INTERNATIONAL

Petak, 29. rujna
Uršulinska crkva, 19 sati

Ansambl Musica Profana

Judit Andrejszki, *glas, čembalo*
Katalin Kállay, *blok flaute, viola*
Andrea Molnár, *blok flaute*
Róza Lachegyi, *barokna violina*
Augusztin Szokos, *orgulje, čembalo*
PiroskaVitárius, *baroknna violina*

Zsolt Szabó, *viola da gamba, umjetnički direktor*
Judit Andrejszki, *umjetničko vodstvo*

VBV

Gustate & Videte
Srednjoeuropska vokalna i instrumentalna glazba 17. stoljeća

Georg Daniel Speer (1636. – 1707.)	Sonata u d-molu
Codex Caioni	Laudate pueri Domini
Zrinyi Miklós (1620 - 1664.)	Cantus Catholici - Az idő szárnyon jár
Mikołaj Zieleński (oko 1550. – oko 1616.)	Canzona a 3
Stanisław Sylwester Szarzyński (aktivan od 1692. – 1713.)	Jesu spes mea
Johann Heinrich Schmelzer (oko 1623. – 1680.)	Lamento
Mikołaj Zieleński	Gustate & videte
OrazioTarditi (1602. – 1677.)	La Romana
Codex Vietoris	Térj meg már bújdosásidból
Mikołaj Zieleński	Canzona a 1
Codex Caioni	Igazmessiás
Codex Caioni	Mađarski plesovi

Važan je kao prvi ne-talijanski, dakle prvi skladatelj na habsburškom dvoru koji je bio izvorni njemački govornik i čija su djela između 1655. i 1680. godine, njih oko 170 sačuvanih, svjedočila doduše venecijanske uzore talijanskih suvremenika ali bila istovremeno i važan put emancipacije njemačkog baroka bez kojih stvaralaštvo njegovih učenika primjerice Heinricha Ignaza Bibera ili Johanna Jacoba Walthera nije moguće zamisliti na putu prema vrhuncima njemačke barokne glazbene tvorbe J. S. Bacha i G. F. Händela. Skladba na programu, *Lamento* naslovom nagovješta ugođaj tužaljke.

Talijan **Orazio Tarditi**, rođen u Rimu a zaposlen kao orguljaš u Arezzu i kasnije u crvki Sv. Mihaela u Muranu pokraj Venecije, ostavio je bogat opus koncertantnih moteta i psalama kao i madrigala, canzoneta i solističkih arija, očito glazbe pisane za potrebe službe.

I još nekoliko riječi o očito manje istraženom **Codexu Vietoris**, još jednoj zbirci mađarske glazbe s kraja 17. stoljeća koja vjerojatno potječe iz 1680-ih kada ju je zapisao jedan glazbenik s područja današnje Slovačke. Ovu su rukopisnu zbirku nazvali prema obitelji Vietorisz. Sadrži veći broj svjetovnih i crkvenih pjesama na mađarskom, latinskom i slovačkom jeziku, kao i skladbe za trubu, plesove i takozvane mađarske „cvjetne pjesme".

Sve u svemu, repertoar manje poznat ali zato ne manje zanimljiv i privlačan budući da donosi sve one sitne, dodatne kamenčiće u ukupnom mozaiku glazbene produkcije i prakse koja je tijekom 17. stoljeća na području Srednje Europe - a njoj kulturološki u velikoj mjeri pripada i naša hrvatska kulturna baština - plodila glazbenu svijest i duhovnost svojih suvremenika, naših predaka. Dakle, gustate, uživajte!

Dr. sc. Zdenka Weber

Musica Profana je osnovana 1987. godine. Ansambl izvodi glazbu nastalu u razdoblju između 16. i 18. stoljeća na autentičnim instrumentima. Članovi ansambla, svi od reda vrhunski mađarski glazbeni umjetnici, usavršili su svoje glazbeno umijeće na tečajevima međunarodno poznatih stručnjaka. Nastupali su s vodećim mađarskim i stranim ansamblima i solistima u raznim produkcijama i na festivalima: Tage Alter Musik u Herneu, na Festivalu Saint Donat Bach, Tour, na Festivalu rane glazbe u Innsbrucku, u Radovljici, u Csíkszeredi, Miercurea Ciuc i u Varšavskoj operi, između ostalog.

Ansambl redovito nastupa na koncertima u Mađarskoj i inozemstvu, a njegovi članovi održavaju ljetne majstorske tečajeve.

Objavljena diskografija: 'Kájoni codex', 'Fechtschule', 'In Paradise', 'Noel', 'Antico e moderno'.

Nazivom **Musica Profana** glazbenici okupljeni u ansamblu koji umjetnički vodi vokalna solistica i čembalistica Judit Andrejszki deklarativno daju definiciju repertoara kojemu se ta grupa profesionalnih glazbenika ali istovremeno za glazbu baroknog razdoblja oduševljenih entuzijasta posvećuje. Naime, njihova je pozornost usmjerena na ostvarenja nastala na području Srednje Europe, pretežno dakle područja kontinentalne Europe sjeverno od „kolijevke" baroknoga stila, dakle od Italije na prvome mjestu. Pa ipak, dobro je poznata činjenica da su upravo tijekom kasnog 16. te u 17. stoljeću upravo talijanski glazbenici, a oni su najčešće bili ne samo reproduktivno već i produktivno i pedagoški aktivni, bili su dakle i skladatelji koji putovali i zapošljavali se kod crkvenih ili plemićkim poslodavaca i glazbeno „vladali" cijelim europskim kontinentom dopirući sve do Rusije, u što smo se na Varaždinskim baroknim večerima uvjerili kada je Rusija bila država-partner. Suvremena istraživanja migracija glazbenika donose mnoge nove spoznaje.

Širenje dakle utjecaje venecijanske i najšire shvaćene talijanske barokne skladateljske prakse jednako na području duhovne, crkvene, to jest sakralne, kao i na području svjetovne, sekularne, dakle profane glazbe značajno je u svakom, prvenstveno svakako u skladateljsko-tehničkom pogledu. Pri tome je od prvobitne važnosti preuzimanje načina skladanja u kojemu prevladava glas uz pratnju instrumenata, dakle dominacija monodije (jednoglasja) uz instrumentalnu pratnju, što postaje osnovom glazbenoga okupljanja vokalnih solista sa sviračima na različitim, tada autentičnim glazbalima.

U tome je večerašnji program nadasve zanimljiv primjer budući uključuje skladbe autora koji podrijetlom pripadaju drugim narodima, više ne samo talijanskoj naciji, a ipak stilski pokazuju utjecaje koji ih povezuju s „baroknom maticom" glazbenoga stila monodije uz basso continuo koji je iznjedrio operu, oratorij, kantatu i manje solističke oblike karakteristične za barok u svim njegovim kronolški razvojnim fazama. Međutim, ono što glazbu tih manje poznatih, a kulturološki itekako bitnih skladateljskih imena ističe je njihova ukorijenjenost u glazbenu tradiciju, folklornu, dakle narodnu glazbu sredina u kojima su rođeni. To se najbolje prepoznaje u činjenici odbijanja u odnosu na preuzimanje gregorijanskih melodija tipičnog crkvenog repertoara koje su kao cantus firmus, dakle temeljne melodijske obrasce koristili zapadno-europski autori preuzimajući ih iz repertoara gregorijanskog korala, već svoju glazbu koncipiraju koristeći narodne melodije iz svoje nacionalne glazbene predaje, dakako uglavnom usmene te iskustveno naučene i prepoznate.

Georg Daniel Speer, njemački skladatelj rođen u Breslauu, današnjem Wrocławu, pisao je pretežno za trombone koje se u njegovo vrijeme nazivalo „sackbuts", dakle za povijesne limene puhačke instrumente, a bio je aktivan i kao pisac ostavivši više autobiografskih romana važnih kao izvora u kojima je opisan tadašnji svakodnevni život tipičan za profesiju glazbenika. Od tih Speerovih djela za trombon poznata je njegova *Sonata u d-molu* za kvintet puhača koji je uključivao dva korneta i tri trombona, pri čemu su tromboni donosili melodijski materijal, korneti pratili u kontrapunktu, a obavezni continuo, to jest dionica za čembalo, upotpunjavala je harmonijsku pratnju.

O **Codexu Caioni** pisala sam u bilješci uz program mađarskog Ansambla Sonatores Pannoniae (25. rujna 2017.) budući su i ugledni mađarski puhači svirali skladbe sadržane u toj zbirci. Naime, Codex Caioni jedan je od najvažnijih i najvrijednijih dokumenata povijesti glazbe Transilvanije 17. stoljeća. To je zbirka rukopisa različitog sadržaja, napisana tabulaturom za orgulje između 1634. i 1671. godine.

Rukopis je do početka 20. stoljeća u literaturi bio poznat pod nazivom Velika glazbena zbirka, a kasnije je dobio ime po franjevcu Jánosu Kájoniju.

U 17. stoljeću i Transilvanija se uključila u glazbeni život Europe čija je značajka bila polifonija. Mađarski su glazbenici prepisivali djela njemačkih i talijanskih autora te su prema tim obrascima oblikovali svoj repertoar. Bogata zbirka Codexa Caioni je rezultat ove metode. Sastavljeni materijal nudi uvid u glazbeni svijet ranih intelektualaca Transilvanije. Zbirka sadrži instrumentalna i vokalna crkvena i svjetovna djela, ali i velik broj mađarskih, rumunjskih i slovačkih narodnih plesova i pjesama. Zbirku su od 17. stoljeća čuvali u franjevačkoj knjižnici u Csíksomlyóu (današnji Șumuleu-Ciuc u Rumunjskoj). Na početku 20. stoljeća stigla je u Kolozsvár (današnji Cluj-Napoca) gdje su je čuvali do 1944. Nakon Drugog svjetskog rata zbirci se izgubio trag, a ponovno je nađena tek 1985. skrivena u zidu blagovaonice franjevačkog samostana u Șumuleu-Ciucu. Neprocjenjivo vrijedna zbirka restaurirana je u laboratoriju Bukureške središnje državne knjižnice. Danas se čuva u Sekeljskom muzeju u Miercurea-Ciucu.

Točan broj djela koja se pojavljuju u zbirci je 124 moteta, 2 mise, 12 misnih stavaka, 28 mjesnih litanija, himna, *Credo Te Deum*, 21 baroknih instrumentalnih komada, 55 zapadnoeuropskih plesova, 20 popularnih plesova kraja i 12 svjetovnih pjesama.

O glazbenim doprinosima hrvatskih velikaških obitelji Zrinskih i Frankopana glazbenoj kulturi Sjeverne Hrvatske više će donijeti koncert Ansambla Cappella Zriniana 30. rujna, a o **Nikoli Zrinskom VII.** pisala sam u komentaru koncerta Panonske filharmonije uz izvedbu djela iz zbirke Hamornia Caelestis Pála Esterházyja 25. rujna. Riječ je o hrabrom vojskovođi u ratovima protiv Turaka koji je bio i književnik i pjesnik. Što je ostavio kao glazbenik tek ćemo upoznati!

Dvojica poljskih skaldatelja na programu, stariji **Mikołaj Zieleński** i mlađi **Stanisław Sylwester Szarzyński** predstavnici su na početku ove bilješke navedenih spoznaja o uvođenju narodne glazbe kao melodijske inspiracije u djela koja su kod Zieleńskog, katedralnog orguljaša i Kapellmeistera nadbiskupa Wojciecha Baranowskog na njegovom dvoru u Gnieznom još nedvojbeno pod venecijanskim utjecajima.

Poznata su njegova dva liturgijska ciklusa višezborske glazbe, *Offertorio Communes totius anni i Partitura pro organo*, zbirka koja sadrži 131 naslov za razčičite vokalne i instrumentalne ansamble, sve uz pratnju orgulja. Szarzyński je i osobno bio duhovne profesije, redovnik cistercit, o kojemu je vrlo malo poznato a čija djela se javljaju 1692. godine i to na području moteta za glas, violinu i continuo u tipičnom koncertantnom stilu. Iako dakle još „monteverdijanska", ta se glazba postupno emancipirala kao poljski glazbeni barok.

Glazbu austrijskog skladatelja susreli smo također već na nastupu vrsnih članova mađarskog Ansambla Sonatores Pannoniae, koji su svojim sudjelovanjem uveličali i velebnu izvedbu Monteverdijeva remek-djela Večernje Blažene Djevice na proslavi 20. obljetnice Varaždinske biskupije 28. rujna u Katedrali. Dakle, ugledni violinist i skladatelj, dvorski glazbenik u službi habsburškog cara Leopolda I. u Beču, bio je Schmelzer autor o kojemu je nažalost još malo poznato jer je umro u epidemiji kuge kratko nakon imenovanja za Kappelmeister 1679. godine. Ali, očito je bio virtuoz, kao takav carev miljenik, što mu je i osiguralo plemičku titulu.